

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO

12352

1. Nazwa

SCHRON ŻELBETOWY v resp. BZYLKI MYKALSKIE

2. Czas powstania

rok 1939

11. Materiały graficzne

3. Miejscowość

Uniszki Zawadzkie

4. Adres

nr ewidencyjny działki: **451**

nr księgi wieczystej: [REDACTED]

5. Przynależność administracyjna

województwo: **mazowieckie**

powiat: **mławski**

gmina: **Wieczfnia Kościelna**

6. Współrzędne geograficzne

N 53°9'28"

E 20°24'18"

7. Poprzednie nazwy miejscowości

8. Właściciel i jego adres

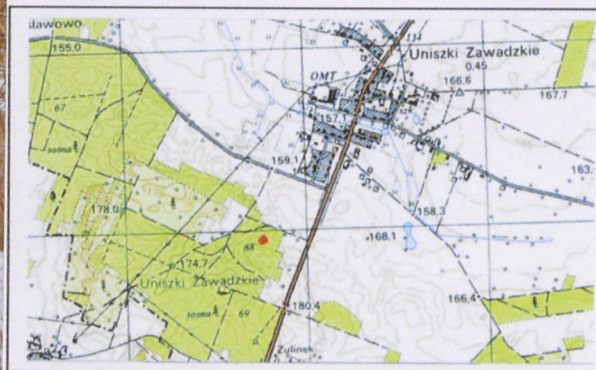
**Lasy Państwowe
Nadleśnictwo Dwukoły
Dwukoły 2
13-240 Iłowo**

9. Użytkownik i jego adres

10. Formy ochrony

(foto 1) elewacja północno-zachodnia, frontowo-boczna

• - lokalizacja schronu

(rys 1) mapa sytuacyjna

Jednym z powodów podjęcia decyzji w sprawie wykonania umocnień na północ od Mławy, poza zagrożeniem pogranicza agresją ze strony sąsiadów, było położenie geograficzne. Naturalną przeszkodą dla prowadzenia skutecznego ataku od strony Prus Wschodnich stanowiły Błota Niemyje w kierunku północno-wschodnim od Mławy oraz zabagnienia na południe od Turzy Małej. W tej sytuacji niezbędnym było zabezpieczenie przed atakiem pozostałego odcinka mławskiego, określanego w literaturze jako przesmyk lub cieśnina mławska (przez Mławę prowadziła najkrótsza droga z Prus Wschodnich do Warszawy).¹

Projekt umocnień opracowany przez oficerów Oddziału III Operacyjnego sztabu Armii „Modlin”, ppłk Ignacego Wądołowskiego i mjr dypl. Stanisława Majera, został zatwierdzony 3 lipca 1939 r.²

Obronę pozycji powierzono 20 Dywizji Piechoty. Stanowiska obrony podzielono na odcinki: zachodni, Las Studzieniecki oraz wschodni wraz z Błotami Niemyje.

Budowę umocnień w okolicy Mławy rozpoczęto 16 lipca 1939 r. zgodnie z instrukcją opracowaną w 1939 r. przez Saperów Sztabu Głównego. Pracami kierował dowódca 20 baonu saperów mjr Julian Levittoux. Na dzień 28 sierpnia 1939 r. stopień zaawansowania pracami umocnień Mława wynosił 45 obiektów ukończonych, w trakcie budowy 18, w obszarze pozycji mławskiej planowano 93 obiekty.³

Schrony żelbetowe stanowiły główny element linii obrony, których (poza zaporami przeciwpiechotnymi) uzupełnieniem były stanowiska ogniowe, rowy strzeleckie i łącznikowe.

Według chronologii budowy, we fragmencie wschodnim powstawały pierwsze obiekty założenia.

Obrona pozycji mławskiej trwała od 1 września do 3-4, w zależności od odcinka. Przedstawiony schron ulokowany jest we wschodnim fragmencie umocnień, obsadzony 80 pp.

Sytuacja: Położenie obiektu na wzgórzu w obszarze leśnym. Wokół porastające krzewy i drzewa. Brak bezpośredniego dojazdu. Sąsiedztwo drogi leśnej prowadzącej w kierunku trasy ekspresowej pomiędzy Gdańskiem a Warszawą. Obiekt stanowił pierwszą linię umocnień zabezpieczających szosę gdańską. Wokół czytelny układ pozostałości umocnień ziemnych. Układ strzelnic umożliwiający ostrzał kierunków wschodniego i zachodniego. Nieobsypany, usytuowany na niewielkiej niszy. Wejście poniżej poziomu gruntu.

Materiał i konstrukcja: Obiekt posiada cechy budowli monumentalnej. Podstawowe elementy konstrukcji to: betonowa płyta fundamentowa z warstwą podłogi, ściany i strop wykonane z żelbetonu. Strop wsparty na ścianach pionowych oraz płycie fundamentowej tworzą jednolitą całość konstrukcyjną. Materiały: cement portlandzki, miejscowy piasek oraz tłuczeń – granit (sprowadzony z gór). Zgodnie z Instrukcją saperską z 1939 r., schron wykonany w typie wytrzymałości B, ściany zewnętrzne oraz strop narażone na oddziaływanie bezpośrednie ostrzału, grubsze (w przybliżeniu) o połowę od ścian nienarażonych na bezpośrednie oddziaływanie ostrzału. Nieliczne pozostałości drewnianego szalunku.

Rzut, bryła, elewacje, wnętrze: Płyta fundamentowa na rzucie trapezu. Ściany zewnętrzne stanowią wypełnienie prostokątnych boków podstawy, płyty fundamentowej rozbudowanych formą skrzydeł (osłoną strzelnic popularnie zwaną uszami). Całość nakryta stropem również na planie trapezu, obróconego w stosunku do rzutu płyty fundamentowej o 180°. Strop wysunięty poza pole bryły tworzy w elewacjach bocznych okapy (okapniki), połączone ze skrzydłami bocznymi ściany frontowej – przedniej. Zachowane pozostałości oszalowań drewnianych. W elewacji tylnej osiowe zadaszenie wejścia. Naroża ścian tylnej i bocznych zaokrąglone. Wyraźne katowe profilowania górnego, wieńczącego fragmentu stropu w obrycie całego obiektu. Elewacje boczne: wysunięte do przodu skrzydła ściany frontowej (elewacji przedniej), przykryte stropem tworzą wnętrze strzelnicze, w którym prostokątne dwuuskokowe, rozszerzające się stopniowo na zewnątrz otwory strzelnicze. W otworach pozostałości drewnianego szalunku. Elewacja frontowa – przednia, w formie prostokąta, symetrycznie przedłużonego o trapezoidalne skrzydła – uszy. Skrzydła na łączeniach z częścią zasadniczą tworzą kąt 10°. Elewacja tylna w formie prostokąta, osiowe wejście przykryte stropem, poprzedzone wysokim ponad poziom podłogi progiem. W elewacji dwa symetryczne otwory strzelnicze na karabin bojowy oraz dwa równoległe osadzone otwory wentylacyjne w górnej i dolnej partii ściany. Wejście poprzedzone płytą żelbetową, która wraz z nadwieszonym stropem tworzy przelotnie. Zachowane pozostałości oszalowań drewnianych stropu. Otwór wejściowy pozbawiony zamknięcia. Izba bojowa na rzucie trapezu, przewidziana na dwa stanowiska ciężki karabinów maszynowych. W podłodze pozostałości miejsca na legary stołu strzelniczego. W obrysie ściany bocznej wydzielone prostokątne miejsce na piecyk. Otwory strzelnicze profilowane – podcięte i przewężone.

1. Sz. Kucharski, Mława 1939-2011, Warszawa 2011, s.5;

2. A. Aksamitowicz W. Zalewski, Mława 1939, Warszawa 2008 s.8;

3. R. Juskiewicz, Wrzesień 1939r. na Mazowszu Północnym, s. 104

14. Kubatura ok. 70 m ³	15. Powierzchnia użytkowa 5,7 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne połowy schron bojowy na dwa CKM o ogniu dwubocznym i strzelnicy skierowanej skośnie	17. Użytkowanie obecne
18. Stan zachowania dobry: – brak widocznych uszkodzeń.		19. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie – obiekt narażony na bezpośrednie oddziaływanie czynników atmosferycznych i biologicznych; – zanieczyszczenia, dewastacja.	

20. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

21. Uwagi

22. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Bibliografia

Aksamitowski Andrzej, Zalewski Wojciech, *Mława 1939*, Altair 1996.

Juszkiewicz Ryszard, *Wrzesień 1939 r. na Mazowszu Północnym*, Ciechanów 1987.

Kucharski Szymon, *Mława 1939-2011*, Warszawa 2011.

Miniewicz Janusz, *Technologia budowy polskich żelbetowych umocnień polowych w 1939 r. na przykładzie pozycji mławskiej*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 25/2, 351-366, Warszawa 1980.

Pozycja Mława 1939 r, Przewodnik po mławskiej linii obrony – schrony żelbetowe, Mława 2014.

25. Źródła ikonograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania)

24. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

tekst: Tadeusz Stabach

plany, rysunki: Tadeusz Stabach

fotografie: Tadeusz Stabach

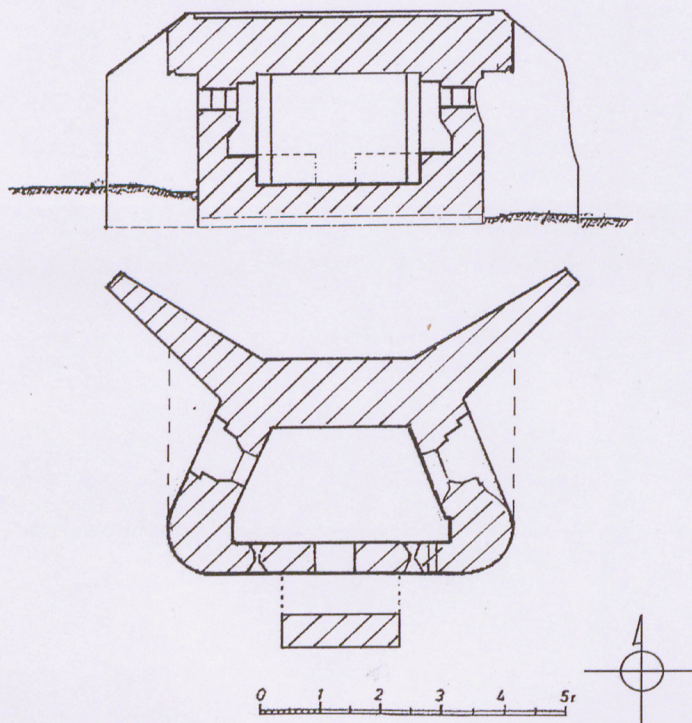
26. Załączniki

Załącznik nr 1 i nr 2 do karty ewidencyjnej

15.10.2015

ZAŁĄCZNIK Nr 1 DO KARTY EWIDENCYJNEJ

1. Miejscowość: Uniszki Zawadzkie	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres SCHRON ŻELBETOWY Z ROKU 1939	6. Zawartość załącznika – plan – rzut – fotografie
2. Gmina: Wieczfnia Kościelna		
3. Powiat: mławski		
4. Województwo: mazowieckie		

(rys. 2) rzut obiektu

(foto. 2) elewacja północna i zachodnia; frontowa i boczna

(foto. 3) elewacje północno – wschodnia, frontowo - boczna

(foto. 4) elewacja zachodnia - boczna

(foto. 5) elewacja wschodnia – boczna, otwór strzelniczy, pozostałości drewnianego

(foto. 6) elewacje południowa i zachodnia – tylna i boczna

ZAŁĄCZNIK Nr 2 DO KARTY EWIDENCYJNEJ

1. Miejscowość: Uniszki Zawadzkie	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres SCHRON ŻELBETOWY Z ROKU 1939	6. Zawartość załącznika – fotografie
2. Gmina: Wieczfnia Kościelna		
3. Powiat: mławski		
4. Województwo: mazowieckie		

(foto. 7) elewacja południowa – tylna, otwór wejściowy

(foto. 8) elewacja południowa – przelotnia

(foto. 9) wewnętrzna ściana elewacji wschodniej - bocznej

(foto. 10) ściana wewnętrzna elewacji zachodniej - bocznej, otwór strzelniczy, pozostałości oszalowań